קשה להיות גוי

(המשך מעמוד 18)

פרברג, זה הסוחר משוק הפולנים שמכיר אותך. היא רצתה שהוא יעיד נגדך אצל גורן. אבל ליעקלה זה לא היה נעים. בכל זאת הוא קצת חבר שלך. אז היא שימנה אותו, והוא שידך אותה לאריה שטיינברג. וזה הלך לגורן, ועשה את הנבלה!"

לגרשון קשה עדיין להשתחרר מפרשת המישפט הראשון בבית־הדין הרבני ב־פתח־תקווה, בו ביקשה חווה לנגר להכ־ריז על נישואיה לבורוקובסקי כבלתי־תופסים בשל היותו גוי. הוא מספר: „ב־אוזניים שלי אני שמעתי שהרבי אומר לה: את זונה, ואח שלה, שהיה יהודי דתי מאוד מאוד, שאל אותה, איך את יכולה להגיד שהוא גוי אחרי שהתחתנת איתו?

„300 לירות היא רצתה לתת לי בשביל ללכלך אותו. איך אני יכול להגיד שהוא גוי — אם סיגריה בשבת הוא לא נותן לי לעשן?" פונה גרשון לסובבים.

באמת מת

„אין דבר," מרגיע דווקא בורוקוב־סקי את השניים, „עכשיו יבוא גור־מן ויספר על הבר־מיצוות שעשיתי לבנים שלי, על השבתות ששמרתי, על הכל. נר־אה את הפרצוף של גורן אחרי כל זה!"

„אני לא מבינה," קוטעת אותו אשתו בהתרגשות, „לספר עליו שהוא אוכל חזיר? בעד שקר כזה, אם יש אלוהים בשמיים, השטיינברג הזה היה צריך להיות באמת מת, ולא רק במודעות בעיתונים.* הרי בעלי לא אוכל כבר בשר שנים על שנים. הקיבה שלו בקושי לוקחת קצת תפוחי־אדמה מבושלים וכרוב. איך אנשים יכו־לים להיות חיות כאלה?"

גרשון, שחזר לפני חצי שנה מארבע שנות עבודה בטחונית באבו־רודס, ומו־עסק כיום כעובד חברת השמירה באיזור ביטחוני חסוי, קם ממקומו בהתרגשות: „כשיהיה המישפט, במהרה בימינו, נגד הגבלה הגדולה שגורן עשה, אני מבטיח שאני עולה אל השופט ואומר לו: „אדו־ני גם אני גוי! בדיוק כמו בורוקובסקי! אני לא מפחד מכלום. לא מגורן ולא מ־שמורן!

„ב־45, כשהייתי עוד בחיפה, קצין אחד מהמישטרה שעבדתי איתו, בלסקי ימח־שמו, אמר לי גוי. הכנסתי אותו חודש לבית־חולים. הנה! בידיים האלה! אחר כך במישפט סיפרתי הכל לשופט. אמרתי לו: אדוני, החתיכה שלקחו, להחזיר לא יכולים, אז למה אני גוי?

„השופט ביקש ממני סליחה, נתן פקו־דה לבלסקי לתת לי גם סליחה.

„אני עושה אותו דבר עם גורן!"

„כאילו הרגתי מישהו"

בורוקובסקי מנסה להרגיע את ידי־דו הניסער: „עזוב את גורן. מה לי ולגורן? אני לא צריך ממנו כלום. שילך ל..." הוא נחנק, ומפנה את ראשו.

„ככה הוא כל היום, כבר ארבע שבו־עות," לוחשת אשתו, „חודש שלא מפסיק לבכות." ובבת־אחת היא מרימה את קולה לצעקה כמעט: „אני השונאה הכי גדולה של הרב גורן! אני מקווה שישרף ויקבר חיים, בשביל כל מה שהוא עושה לנו יום־יום. חמישים שנה יהודי. שתי חתו־נות ברבנות — יהודי. גט ברבנות — יהו־די. ועכשיו לפני הקבר, אחרי שכל החיים שלו חי וסבל בישראל — גוי! טפו עלינו, היהודים, אם אלה הרבנים שלנו!" יורקת היהודייה הכשרה רוזה בורוקוב־סקי.

בשקט שמשתרר, ממלמל בורוקובסקי אל הנקודה הרחוקה שמאחורי הקיר: „הם נפלו עלי כאילו שהרגתי מישהו. כמו חייה אני עכשיו, סגור כל היום מאחורי התריסים. אף אחד לא רואה אותי, אף אחד לא מביא עבודה. 41 שנה בארץ, שמונה ימים לפני חנוכה באתי, ואיפה אני עכשיו? חי מביטוח־לאומי.

„רק לבכות כל היום, זה מה שנשאר לי..."

* בידיעות אחרונות (24.11.72) ב־ידיעה על פרשת הממזרים, פורסם כאי־לו אריה שטיינברג נפטר. בתגובה, איים שטיינברג בנקיטת אמצעים נגד ממיתיו בלא־עת.

במדינה

סטודנטים

במה שונה

הסטודנט מחנווני?

סערת־רוחות פרצה באוניברסיטת תל־אביב, בעקבות הצבת פסל של תומרקין בקמפוס

מחאות וקצף — היו התגובה הרא־שונה בקרב הסטודנטים של אוניברסיטת תל־אביב, על פיסלו החדש של יגאל תו־מרקין, התרחשות סביבתית. ההתנגדות לתקיעת פסל הביטון והמתכת האולטרה־מודרני ברחבת הדשא המרכזית של ה־קמפוס הגיעה, בין כמה, לתוכניות

פסל המריבה
הרס הסביבה

להפריע לעבודה. אחרים ביקשו להור־ציא צו על־תנאי להפסקת העבודה. והיו כאלה שפנו בתחינה לאיש, שהחליט על הצבת הפסל בקמפוס — ראשון מבין שלו־שה, שיפארו את קריית האוניברסיטה.

האיש הוא הפרופסור משה („הפרופסור החטוף") לזר, העומד בראש הוועדה לקי־שוט האוניברסיטה.

תופעה אחרת. כיום, משתהה כל העובר ליד הפסל החדש. משתהה ומגיב. בחיוך ובשלילה. על הרוב — בשלילה.

השלילה מתייחסת גם לתופעה אחרת: „האם יש חוקה למר תומרקין — בעוד פסלים אחרים נידחו, כאשר הציעו להציב מיצירותיהם בחצר המוסד?" שואלים סטו־דנטים המעורים בנושא. „שמותיהם של אמנים כמו דנציגר, בום, שטולנדר, ליפ־שיץ ואחרים — אינם מוכרים לפרופסור לזר. משום מה, הוא העדיף את יצירתו של תומרקין. והיה גם הפוסק היחיד."

אדריכלי הנוף, צור ויהלום שנתבקשו להביע דעתם בנושא, טענו כי התוצאה של הצבת הפסל איננה אלא „הרס של הסביבה, הנימוס, ההגינות והאתיקה ה־מקצועית. יש לחייב את האחראים להק־מת הפסל, לשתף בהחלטות לשינוי פני האוניברסיטה גם את הארכיטקט דן איתן, שנטל חלק בתיכנון המיבנים."

צד בנוף. האמן עצמו הגיב: „הפסל נועד להטיל צל, ולשמש מקום מושב ורי־כוז על הדשא. כך שהמבט על התיכות הישובות והחולפות, ממיפלסים שונים, יהיה מעניין הרבה יותר."

אשר למידת הבנת הסטודנטים, אשר מת־חו ביקורת על הצבת האובייקט במרכז הדשא, אמר תומרקין: „אנו חיים בחברה אגואיסטית, קרתנית, בעלת עקרונות חסרי־אחיזה במציאות. האמן מבטא צו־רות. חירות קיימת — אבל לא סומכים על האמן. איני דורש מהם הרבה הבנה — רק קרדיט. במה הם שונים בעצם מן החנווני שממול?"